

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 432/2016-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. júla 2016 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti SH CLASSIC, spol. s r. o., Šulekova 1635/19, Bratislava, zastúpenej advokátom Mgr. Jánom Kutanom, advokátska kancelária, KUTAN & PARTNERS, s. r. o., Laurinská 18, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkami Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 8 C 60/1997 z 21. septembra 2004 a zo 16. decembra 2010, uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 158/2005 z 30. januára 2009 a jeho rozsudkom sp. zn. 8 Co 81/2011 zo 17. decembra 2013 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 358/2015 z 31. marca 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti SH CLASSIC, spol. s r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júna 2016 doručená sťažnosť spoločnosti SH CLASSIC, spol. s r. o., Šulekova 1635/19, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu

podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkami Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 C 60/1997 z 21. septembra 2004 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu z 21. septembra 2004“) a zo 16. decembra 2010 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu zo 16. decembra 2010“), uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 158/2005 z 30. januára 2009 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu z 30. januára 2009“) a jeho rozsudkom sp. zn. 8 Co 81/2011 zo 17. decembra 2013 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu zo 17. decembra 2013“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 358/2015 z 31. marca 2016 (ďalej aj „rozsudok najvyššieho súdu z 31. marca 2016“).

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že návrhom na začatie konania z 24. februára 1997 sa na okresnom súde domáhala proti Rade Slovenskej republiky pre rozhlasové a televízne vysielanie (v súčasnosti Rada pre vysielanie a retransmisiu) ako odporcovi (ďalej len „odporca“) zaplata sumy 1 653 831,90 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody vo forme ušlého zisku, ktorú jej spôsobil odporca (resp. jeho právny predchodca) porušením právnej povinnosti, keď ako štátny orgán v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy a v rozpore so zákonom č. 468/1991 Zb. o prevádzkovaní rozhlasového a televízneho vysielania v znení neskorších predpisov, resp. zákonom č. 294/1992 Zb. o Rade Slovenskej republiky pre rozhlasové a televízne vysielanie v znení neskorších predpisov oznámil sťažovateľke ako osobe, ktorej bola vydaná licencia na prevádzkovanie rozhlasového vysielania, že táto jej zanikla, a zároveň informoval a oboznamoval s týmto tvrdením tretie osoby. Toto tvrdenie bolo nepravdivé, keďže, ako bolo ustálené aj v konaní na vtedajšom Obvodnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 234/93, licencia nezanikla. Odporca túto nepravdivú skutočnosť postupne oznamoval dotknutým osobám s tým, aby tieto nerobili úkony, ktoré by umožňovali sťažovateľke vysielat' podľa pridelennej licencie. V dôsledku uvedeného sťažovateľka nemohla dokončiť prípravné práce na vysielanie podľa udelennej licencie a pristúpiť k začatiu vysielania v súlade s licenciou, čím jej vznikla škoda vo forme ušlého zisku. Výšku škody sťažovateľka preukazovala znaleckým posudkom č. 1/2010

vypracovaným súdom ustanoveným znalcom [REDACTED]. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom z 21. septembra 2004, ktorým návrh sťažovateľky zamietol.

Na základe odvolania podaného sťažovateľkou krajský súd uznesením z 30. januára 2009 zrušil rozsudok okresného súdu z 21. septembra 2004 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Okresný súd vo veci opätovne rozhodol rozsudkom zo 16. decembra 2010, ktorým návrhu sťažovateľky vyhovel.

Na základe odvolania odporcu vo veci opakovane rozhodoval krajský súd, ktorý rozsudkom zo 17. decembra 2013 rozsudok okresného súdu zo 16. decembra 2010 zmenil tak, že návrh v celom rozsahu zamietol.

Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie zo 17. decembra 2013, ktoré bolo rozsudkom najvyššieho súdu z 31. marca 2016 zamietnuté.

Vo vzťahu k namietanej arbitrárnosti rozsudku krajského súdu zo 17. decembra 2013 a svojvôli krajského súdu pri rozhodovaní sťažovateľka uviedla, že *„odvolací súd v rozpore s vykonanými dôkazmi, svojvoľne a bez opory v dokazovaní konštatoval neexistenciu kauzálneho nexusu medzi konaním Odporcu a vznikom škody Sťažovateľovi. Nespochybnil však vznik škody a ani protiprávne konanie Odporcu. Sťažovateľ má za to, že vykonané dokazovanie jednoznačne preukazuje, že škoda bola spôsobená práve kvôli konaniu Odporcu a nebyť konania Odporcu, škoda by nevznikla.“*

Sťažovateľka ďalej v sťažnosti podrobne rozobrala všetky opatrenia a kroky, ktoré uskutočnila s cieľom začať vysielanie podľa udelenej licencie a z ktorých podľa jej názoru je zrejmý kauzálny nexus medzi konaním odporcu a vznikom škody v podobe ušlého zisku. V tomto smere sťažovateľka v súdnom konaní predložila jednoznačné a nespochybniteľné dôkazy, a preto je toho názoru, že krajský súd svojím postupom spočívajúcim v nesprávnom posúdení uvedenej príčinnej súvislosti v rozpore so závermi vyplývajúcimi z vykonaného dokazovania porušil ústavné základné právo a právo sťažovateľky na spravodlivý súdny proces zakotvené v čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa názoru sťažovateľky:

«Dokazovanie ako prostriedok spravodlivého súdneho konania nemožno obmedziť len na „právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom“. K dokazovaniu patrí aj náležitá profesionálna činnosť súdov a sudcov implikovaná v zásade iura novit curia, ktorú možno subsumovať do režimu základného práva na súdnu ochranu.

Sťažovateľ má za to, že preskúmanie záverov súdu, ktoré sú v rozpore s vykonaným dokazovaním, môže a má byť predmetom posúdenia zo strany Ústavného súdu.»

Krajský súd v napadnutom rozhodnutí dospel k názoru, že príčinou vzniku škody bolo, že sťažovateľka nebola k dátumu stanovenému v rozhodnutí o udelení licencie na vysielanie pripravená, nevykonala všetky kroky potrebné na zabezpečenie vysielania po technickej a organizačnej stránke. K uvedenému záveru dospel krajský súd na takom základe, že sťažovateľka v konaní nepredložila žiadnu uzatvorenú zmluvu na zabezpečenie vysielania, žiadnu kúpnu zmluvu na satelitný prijímač, vnútorné technické vybavenie štúdia, resp. dôkaz o tom, že toto vnútorné vybavenie zabezpečila materská spoločnosť, nepredložila zmluvu uzatvorenú s reklamnými partnermi, zmluvu so [REDAKOVANÉ], pričom aj [REDAKOVANÉ], viacerými listami oznámili, že pre rekonštrukciu antén bude možné vysielanie začať najskôr od 1. septembra 1993. Sťažovateľka, naopak, argumentovala, že aktívne vykonávala pred plánovaným začiatkom vysielania všetky opatrenia potrebné na začatie vysielania po technickej, ako aj personálnej stránke, avšak k ich formálnemu usporiadaniu nedošlo v dôsledku porušenia povinností odporcom. Len z tohto dôvodu sťažovateľka nemohla začať vysielanie 1. februára 1993 a ani neskôr.

Krajský súd pochybil podľa sťažovateľky tiež v tom, že *„napriek tomu, že § 15 ods. 2 písm. b) vtedy účinného zákona č. 468/1991 Zb. v znení neskorších predpisov ukladal držiteľovi licencie na rozhlasové vysielanie začať toto vysielanie do 180 dní od právoplatnosti rozhodnutia o udelení licencie, prípadné nedodržanie tejto lehoty nemalo za následok zánik udelenej licencie. Ak by držiteľ licencie nezačal vysielanie v uvedenej lehote, malo by to za následok iba možnosť, aby Odporca rozhodol o odňatí licencie.*

Preto, ak by držiteľ licencie nezačal podľa nej vysielat' v zákonom stanovenej lehote, nič mu nebránilo v tom, aby začal na základe licencie vysielat' aj neskôr, a to až do zániku licencie, a to či už zánikom jej platnosti podľa § 13 zákona č. 468/1991 Zb. (najmä z dôvodu uplynutia doby, na ktorú bola vydaná) alebo rozhodnutím Odporcu o jej odňatí podľa § 15 tohto zákona.

Nakoľko Odporca o odňatí tejto licencie Sťažovateľovi nerozhodol počas celej doby jej trvania, táto licencia stratila platnosť podľa § 13 písm. a) zákona č. 468/1991 Zb. až uplynutím doby, na ktorú bola vydaná. Počas celej doby trvania licencie mohol teda Sťažovateľ začat' vysielat' podľa nej (samozrejme nebyť porušenia povinnosti Odporcom). Ani neskôr však Sťažovateľ nemohol začat' vysielat' podľa udelenej licencie, a to ako už bolo uvedené vyššie v dôsledku protiprávneho konania Odporcu a toho, že v priebehu prvého polroka 1993 na Sťažovateľovi pridelennej frekvencii začal vysielat' [REDAKOVANÉ] a 17. 03. 1994 bola táto frekvencia pridelená spoločnosti [REDAKOVANÉ]“.

Vo vzťahu k namietanej arbitrárnosti a neodôvodnenosti rozsudku najvyššieho súdu z 31. marca 2016, ktorým bolo dovolanie sťažovateľky zamietnuté, sťažovateľka uviedla, že najvyšší súd sa s podstatnými námietkami sťažovateľky uvedenými v dovolaní vôbec nevysporiadal a v odôvodnení svojho rozsudku len stručne poznamenal, že uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tom, že rozhodnutie vychádza zo skutkového stavu, ktorý nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní, v súčasnosti platný Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“) neupravuje.

Vzhľadom na uvedené je sťažovateľka toho názoru, že najvyšší súd porušil jej základné právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľka ďalej uviedla, že najvyšší súd v odôvodnení svojho rozsudku z 31. marca 2016 «*vyslovil právny názor, založený na nedostatku pasívnej vecnej legitímácie na strane Odporcu. Dovolací súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že zo všeobecnej koncepcie zodpovednosti za škodu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka existujú výnimky, pričom takúto výnimku predstavuje aj zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym*

úradným postupom. Tento zákon v § 1 ods. 1 zakotvuje, že za škodu spôsobenú niektorým štátnym orgánom nezodpovedá sám štátny orgán, ale štát. Pritom štátny orgán a štát sú odlišnými subjektmi práva, teda odlišnými právnickými osobami. Znamená to, že bez ohľadu na skutočnosť, ktorý štátny orgán škodu spôsobil, zodpovedným je štát. Dovolací súd ďalej uviedol, že vzhľadom na to, že žaloba smerovala proti subjektu, ktorý nebol v danej veci pasívne vecne legitimovaný, bol tento procesný nástroj žalobcu správne odvolacím súdom zamietnutý, i keď z takého dôvodu, ktorý dovolací súd nepovažuje za určujúci.

Sťažovateľ má za to, že lakonické konštatovanie dovolacieho súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie, ktoré sa v rámci tohto súdneho konania objavuje v rámci právneho názoru súdu prvýkrát napriek tomu, že konanie trvá viac ako 19 rokov, je závažným zásahom do právnej istoty a porušením práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy SR v spojení s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a článku 6 ods. 1 Dohovoru.

Napriek tomu, že rozhodnutiu dovolacieho súdu predchádzali spolu štyri súdne rozhodnutia (dve rozhodnutia Okresného súdu Bratislava I a dve rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave), to znamená, že vec bola súdom štyrikrát posudzovaná, ani raz nebola zo strany súdu vyslovená pochybnosť o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie a ani o tom, že vec je potrebné posudzovať podľa iného právneho predpisu. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na jednotnosť právneho posudzovania zo strany konajúcich súdov.

Okresný súd Bratislava I v Rozsudku OS 1, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol, potvrdil dôvodnosť aplikácie všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka a uviedol, že Odporca v správnom konaní nevydal žiadne rozhodnutie, na ktoré by sa vzťahoval pri uplatnení náhrady škody zákon č. 58/1969 Zb. a konanie, akým Odporca postupovala v rámci svojej pôsobnosti, súd nepovažoval za nesprávny úradný postup, preto nárok žalobcu na náhradu škody posúdil podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka.

Krajský súd v Bratislave Uznesením KS Rozsudok OS 1 zrušil, avšak zotrval na aplikácii ustanovení o všeobecnej zodpovednosti podľa Občianskeho zákonníka: „Uvedené konanie odporcu preto možno nepochybné označiť za protiprávne, a teda za porušenie právnej povinnosti predpokladané v ust. § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka... V ďalšom konaní bude povinnosťou súdu prvého stupňa predovšetkým aj v súčinnosti s účastníkmi zamerať svoju činnosť na zistenie podstatných otázok pre riadne zistenie

skutkového stavu, najmä pokiaľ ide o jednotlivé podmienky vzniku zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka...“

Okresný súd Bratislava I v Rozsudku OS 2 uviedol: „V rámci vykonaného dokazovania súd skúmal splnenie všetkých zákonných podmienok zodpovednosti za škodu podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka. Súd dospel k záveru, že navrhovateľ v celom rozsiahlom konaní dostatočne preukázal, že tieto podmienky sú splnené.“

Krajský súd v Bratislave v dovolaní napadnutom Rozsudku KS zotrval na aplikácii § 420 Občianskeho zákonníka a „vylúčil zodpovednostný režim podľa § 58/1969 Zb.“.

Dovolací súd v rozhodnutí uviedol, že aby predišiel možnosti, že jeho rozhodnutie bude prekvapivo (nečakane) v dovolacom konaní založené na aplikácii takého ustanovenia, ktoré dosiaľ nebolo prvostupňovým a odvolacím súdom aplikované („režim, podľa ktorého bol vylúčený“), oboznámil účastníkov na oboch stranách s možnosťou, že vec môže byť v dovolacom konaní posudzovaná podľa zákona č. 58/1969 Zb. a vyzval ich, aby sa k možnému použitiu tohto zákona vyjadrili.

Sťažovateľ má za to, že takéto oboznámenie a zmena právnej argumentácie po 19 rokoch od podania Návrhu nemá pre Sťažovateľa praktický význam, pričom uvedené je umocnené tým, že dovolací súd nezohľadnil vyjadrenia Sťažovateľa v nadväznosti na predmetné oboznámenie zo strany dovolacieho súdu. Uvedené konanie a zmena právneho posúdenia v tak podstatnej otázke, ako je pasívna vecná legitímácia na strane Odporcu, zohľadňujúc dobu konania, je takým závažným zásahom do právnej istoty, že je v materiálnom právnom štáte neprípustná. Sťažovateľ, na základe právneho názoru štyrikrát potvrdeného argumentáciou súdu, v súlade so zásadou iura novit curia trvá na tom, že Odporca je pasívne vecne legitimovaným subjektom.

Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Sťažovateľ bol však v dôsledku rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky po neúmerne dlhej dobe konania postavený pred prekvapivý právny záver, čo zakladá porušenie práva Sťažovateľa na spravodlivý proces.

Uvedeným konaním Najvyššieho súdu Slovenskej republiky navyše došlo k porušeniu zásady dvojinstančnosti konania, ktorá spočíva v možnosti nápravy rozhodnutia orgánom vyššieho stupňa (odvolacím orgánom) na základe podaného opravného prostriedku účastníkom konania. Vzhľadom na to, že nedostatok pasívnej vecnej legitímácie bol

prvýkrát vyslovený až v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Sťažovateľovi bola odňatá možnosť domáhať sa nápravy, čím bolo jeho právo na spravodlivý súdny proces porušené.

Aj keď má dovolací súd za to, že na vec mal súd prvého stupňa a odvolací súd aplikovať zákon č. 58/1969 Zb., neznamená to automaticky nedostatok pasívnej vecnej legitímácie na strane Odporcu.».

Sťažovateľka na podporu svojich tvrdení poukázala na ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej „ak štát vystupuje ako nositeľ mocenských oprávnení, pri realizácii ktorých autoritatívne rozhoduje, je v takejto situácii subjektom verejného práva. Ak ale vstupuje do právnych vzťahov ako osoba v rovnom postavení s inými účastníkmi týchto vzťahov, stáva sa účastníkom súkromnoprávných, resp. občianskoprávných vzťahov. V týchto prípadoch má podľa § 21 Obč. zákonníka pozíciu právnickej osoby. Štát ako právna konštrukcia, podobne ako ostatné právnické osoby, nie je spôsobilý tvoriť sám osebe svoju vlastnú vôľu. Úkony štátu ako účastníka občianskoprávných vzťahov preto musia robiť k tomu povolané iné osoby. V prípade štátu sú to predovšetkým štátne orgány, ktoré sú povolané realizovať práva a povinnosti vyplývajúce z občianskoprávných vzťahov pre štát.

Sťažovateľ je presvedčený, že Ministerstvo spravodlivosti SR je v tomto kontexte orgánom povolaným vykonávať (realizovať) úkony v mene štátu, tzn. prejavovať jeho vôľu. Označenie štátneho orgánu ako Odporcu však nevyučuje uplatnenie § 1 uvedeného zákona, podľa ktorého štát zodpovedá za škodu spôsobenú štátnym orgánom. V zmysle zákona štát zodpovedá za škodu aj v prípade, ak je ako Odporca označený štátny orgán. Zároveň Sťažovateľ uvádza, že zákon mu neukladá povinnosť označiť Slovenskú republiku ako Odporcu. „Zodpovednosť“ štátu v tomto kontexte je daná len pri výkone rozhodnutia (exekúcii), keď v tomto prípade bol Odporca ešte ako Rada Slovenskej republiky pre rozhlasové a televízne vysielanie zriadený zákonom 294/1992 Zb. ako štátny orgán na podporu záujmov verejnosti na uskutočňovanie slobody prejavu a práva na informácie, čím je ako taký reprezentant (predĺženou rukou) štátu.“.

Sťažovateľka k označeniu porušovateľov svojich práv z opatrnosti vzhľadom na závažnosť zásahu do ústavného práva na spravodlivý proces označila aj okresný súd. Ak by

sa ústavný súd stotožnil s argumentáciou najvyššieho súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, sťažovateľka je toho názoru, že okresný súd, ako aj krajský súd jej prakticky odňali právo na spravodlivý proces. Ustanovenie čl. 46 ods. 3 v spojení s čl. 46 ods. 1 a v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy zakladá podľa sťažovateľky poučovaciu povinnosť súdu, ktorej obsahom je vyzvať navrhovateľa na opravu návrhu, v ktorom za účastníka konania o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci namiesto Slovenskej republiky označil orgán štátu, ktorý spôsobil škodu. Sťažovateľka poukazuje na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 22/03 zo 6. apríla 2004. Okresný súd a ani krajský súd si túto „poučovaciu“ povinnosť nesplnili, a to napriek tomu, že otázka pasívnej vecnej legitímácie bola v konaní otvorená. Sťažovateľka preto trvá na tom, že zodpovednosť štátu je zachovaná aj v prípade, ak sťažovateľka označila ako odporcu štátny orgán.

Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné práva Sťažovateľa podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, článku 46 ods. 3 Ústavy SR a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 17. 12. 2013, č. k. 8Co 81/2011-1070 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. 03. 2016, č. k. 3Cdo 358/2015 porušené.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 17. 12. 2013, č. k. 8Co 81/2011-1070 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. 03. 2016, č. k. 3Cdo 358/2015 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť Sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 30.000,- EUR, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť Sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia, ktoré budú vyčíslené v písomnom vyhotovení nálezu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Eventuálne:

„Základné práva Sťažovateľa podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, článku 46 ods. 3 Ústavy SR a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli rozsudkom Okresného súdu Bratislava I zo dňa 21. 09. 2004, č. k. 8C 60/1997-546,

uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 30. 01. 2009, č. k. 8Co 158/2005-650, rozsudkom Okresného súdu Bratislava I zo dňa 16. 12. 2010, č. k. 8C 60/1997-940, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 17. 12. 2013, č. k. 8Co 81/2011-1070 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. 03. 2016, č. k. 3Cdo 358/2015 porušené.

Okresný súd Bratislava I, Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť Sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 50.000,- EUR, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd sa v prvom rade musel vysporiadať s alternatívnym petitom sťažnosti a vychádzajúc z obsahu oboch navrhovaných petitov predmet tohto konania ustálil podľa najširšieho z nich tak, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť rozsudkami okresného súdu z 21. septembra 2004 a zo 16. decembra 2010, uznesením krajského súdu z 30. januára 2009 a jeho rozsudkom zo 17. decembra 2013 a rozsudkom najvyššieho súdu z 31. marca 2016.

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom okresného súdu z 21. septembra 2004 a uznesením krajského súdu z 30. januára 2009

Pokiaľ ide o namietané porušenie označených práv sťažovateľky rozsudkom okresného súdu z 21. septembra 2004, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo sa domáhať ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ mohol domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (mutatis mutandis I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje

v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Keďže v danom prípade bol rozsudok okresného súdu z 21. septembra 2004 podrobený revíznej právomoci krajského súdu v konaní o podanom odvolaní (uznesenie krajského súdu z 30. januára 2009), jeho preskúmanie ústavným súdom by bolo v rozpore s princípom subsidiarity zakotveným v čl. 127 ods. 1 ústavy.

V súvislosti so sťažovateľkou namietaným uznesením krajského súdu z 30. januára 2009 ústavný súd konštatuje, že toto nebolo konečným rozhodnutím, dôsledkom ktorého by bolo právoplatné skončenie veci. V dôsledku vydania napadnutého uznesenia krajského súdu z 30. januára 2009 bola vec vrátená prvostupňovému súdu, ktorý v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 60/1997 ďalej pokračoval a vo veci opätovne rozhodol. Sťažovateľka teda mala v ďalšom štádiu konania pred okresným súdom v odvolacom aj dovolacom konaní možnosť uplatniť ochranu označených práv, ako aj svoju argumentáciu týkajúcu sa skutkovej a právnej stránky predmetnej veci, z čoho vyplýva, že mala k dispozícii iný právny prostriedok ochrany tých práv, ktorých porušenie namieta vo svojej sťažnosti (m. m. I. ÚS 538/2014).

Ústavný súd už vyslovil, že nemožno akceptovať, aby napĺňanie úsilia o spravodlivé súdne konanie príslušným všeobecným súdom nahradzoval ústavný súd svojím vstupovaním a ingerenciou do dosiaľ meritórne neskončeného konania. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nemajú možnosť namietaný protiústavný stav napraviť (m. m. IV. ÚS 322/09).

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry ústavný súd ďalej poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu (siedmy oddiel ústavy) a právo na spravodlivé súdne

konanie sú zásadne „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí v danej veci od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03) obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a ESLP práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd už v rámci svojej predchádzajúcej judikatúry taktiež vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd poukazuje na to, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo (napr. IV. ÚS 254/2011).

Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľky smerujúcu proti rozsudku okresného súdu z 21. septembra 2004 a uzneseniu krajského súdu z 30. januára 2009 odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom okresného súdu zo 16. decembra 2010 a rozsudkom krajského súdu zo 17. decembra 2013

Pokiaľ ide o namietané porušenie označených práv sťažovateľky rozsudkom okresného súdu zo 16. decembra 2010 a rozsudkom krajského súdu zo 17. decembra 2013, ktorým zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa tak, že návrh v celom rozsahu zamietol, ústavný súd opakovane poukazuje na princíp subsidiarity uvedený už uvedený v tomto rozhodnutí.

Keďže v danom prípade bol rozsudok okresného súdu zo 16. decembra 2010 podrobený revíznej právomoci krajského súdu v konaní o podanom odvolaní (rozsudok krajského súdu zo 17. decembra 2013) a rozsudok krajského súdu zo 17. decembra 2013 revíznej právomoci najvyššieho súdu v konaní o podanom dovolaní (rozsudok najvyššieho súdu z 31. marca 2016), preskúmanie týchto rozhodnutí ústavným súdom by bolo v rozpore s princípom subsidiarity zakotveným v čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom najvyššieho súdu z 31. marca 2016

Podstata argumentácie sťažovateľky spočíva v námietke nedostatočného a arbitrárneho odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu z 31. marca 2016, ktorý sa nevysporiadal s jej podstatnými argumentmi, ktoré mali vplyv na rozhodnutie vo veci. Sťažovateľka súčasne nesúhlasí so zmenou právneho posúdenia veci v otázke pasívnej vecnej legitímácie, ktorá bola prvýkrát vyslovená až v dovolacom konaní a ktorá je súčasne zásahom do právnej istoty, a preto v materiálnom štáte neprípustná.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (mutatis mutandis II. ÚS 71/97).

Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

Najvyšší súd v namietanom rozhodnutí po skonštatovaní neexistencie procesných väd v zmysle § 237 OSP k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci spočívajúcej v údajných procesných nesprávnostiach v priebehu vykonávania dokazovania a vyhodnocovania jeho výsledkov zdôraznil, že sťažovateľka *«si dostatočne neuvedomuje, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok určený na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O. s. p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) nesprávností. Dovolanie nemožno chápať ako „ďalšie odvolanie“. Preto sa ním ani nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených prvostupňovým a odvolacím súdom, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže v medziach zákona vykonávať dokazovanie (§ 213 O. s. p.). Dovolací súd nemôže preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení a v nadväznosti na to posudzovať, či súdy správne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Na rozdiel od prvostupňového a odvolacieho súdu totiž nemá možnosť vykonávať dokazovanie, ako je to, napokon, zrejmé z § 243a ods. 2 in fine O. s. p. („dokazovanie však nevykonáva“).*

Najvyšší súd poznamenáva, že žalobcom v dovolaní uplatnený „dovolací dôvod“ spočívajúci v tom, že rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní, upravoval Občiansky súdny poriadok (len) v znení

účinnom do 31. augusta 2003; v súčasnosti Občiansky súdny poriadok tento „dovolací dôvod“ neupravuje.».

K sťažovateľkou namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia podrobne uviedol svoje zistenia vyplývajúce zo spisu, keď konštatoval:

«Žalobca v podanej žalobe označil za žalovanú Radu, ktorej pôsobnosť v súčasnosti vykonáva žalovaná. Rada v priebehu konania opakovane namietala, že v tomto spore nie je pasívne legitimovaná. Prvá námietka nedostatku jej pasívnej legitimácie je obsiahnutá v podaní z 11. januára 2000 na č. l. 99 spisu. V ďalšom podaní (z 23. septembra 2002 založenom v spise na č. l. 204 až 207) konkretizovala svoju námietku poukázaním na to, že je štátny orgán. Toto svoje postavenie pripomenula v mnohých ďalších podaniach (viď napríklad č. l. 216 až 219, 501, 519, 549, 829). Svoje úvahy o tom, že v danom prípade nemôže ísť o jej zodpovednosť podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody, ale že má ísť o zodpovednosť podľa osobitného zákona (t. j. zákona č. 58/1969 Zb.) naplno rozvinula v podaní zo 16. februára 2004 (č. l. 458 až 469 spisu). Právny názor žalovanej, že prejednávaniu vec treba posudzovať podľa zákona č. 58/1969 Zb., zopakoval právny zástupca žalovanej aj na pojednávaní pred súdom prvého stupňa, ktoré sa uskutočnilo 15. júna 2004 (viď č. l. 519 spisu). Žalobca vo vyjadrení z 10. septembra 2004 (č. l. 532 až 536 spisu) zotrval na tom, že žalobou uplatnený nárok vyplýva z právneho vzťahu zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka), žalovaná však aj naďalej poukazovala na potrebu aplikácie zákona č. 58/1969 Zb. (viď vyjadrenie jej právneho zástupcu na pojednávaní 21. septembra 2004 – č. l. 542 spisu).

Okresný súd Bratislava I v rozsudku z 21. septembra 2004 č. k. 8 C 60/1997-546, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol, pri vysvetľovaní dôvodnosti aplikácie všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody uviedol, že „žalovaná v správnom konaní nevydala žiadne rozhodnutie, na ktoré by sa vzťahoval pri uplatnení náhrady škody zákon č. 58/1969 Zb. a konanie, akým žalovaná postupovala v rámci svojej pôsobnosti, súd nepovažoval za nesprávny úradný postup, preto nárok odporcu (správne však zrejme žalobcu) na náhradu škody posúdil podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka“. Krajský súd v Bratislave v uznesení z 30. januára 2009 sp. zn. 8 Co 158/2005,

ktorým tento prvostupňový rozsudok zrušil, otázku aplikácie zákona č. 58/1969 Zb. spomenul len pri opísaní priebehu konania na súde prvého stupňa (č. l. 650 spisu).

Rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo 16. decembra 2010 č. k. 8 C 60/1997-940 spočíva na právnom posúdení, podľa ktorého žalovaná zodpovedá žalobcovi za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka. Krajský súd v Bratislave v dovolaní napadnutom rozsudku poukázal na závery prvostupňového rozsudku, so zreteľom na ktoré „vylúčil zodpovednostný režim podľa zákona č. 58/1969 Zb.“ (viď č. l. 650 spisu); vlastné právne závery k možnosti aplikácie tohto zákona ale neuviedol...

... 4. Občiansky súdny poriadok (§ 243b ods. 2 veta druhá) po zachovaní postupu podľa § 241 ods. 3 O. s. p. v spojení s § 213 ods. 2 O. s. p. dovolaciemu súdu umožňuje, aby vtedy, keď súdy správne zistili skutkový stav, zmenil rozsudok odvolacieho súdu spočívajúci na nesprávnom právnom posúdení veci; dovolaciemu súdu teda umožňuje, aby svojím zmeňujúcim rozsudkom zasiahol do právneho stavu už nastoleného (deklarovaného) právoplatným rozhodnutím odvolacieho súdu. O to viac môže dovolací súd v prípade riadne zisteného skutkového stavu a po zachovaní postupu podľa § 241 ods. 3 O. s. p. a § 213 ods. 2 O. s. p. „potvrdiť“ odvolacím súdom už právoplatne nastolený (deklarovaný) stav tým, že zamietne dovolanie smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý je vo výroku správny, spočíva však na nesprávnej aplikácii takého ustanovenia, ktoré odvolací súd pri rozhodovaní veci nepoužil, i keď bolo pre správne právne posúdenie veci rozhodujúce.

Najvyšší súd konštatuje, že pre to, čo považuje v danom prípade za základ pre svoje rozhodnutie, bol dokazovaním súdu prvého stupňa v potrebnom rozsahu a správne zistený skutkový stav. Aby dovolací súd predišiel možnosti, že jeho rozhodnutie bude prekvapivo (nečakane) v dovolacom konaní založené na aplikácii takého ustanovenia zákona, ktoré dosiaľ nebolo prvostupňovým a odvolacím súdom aplikované („režim podľa ktorého bol vylúčený“), postupoval podľa § 241 ods. 3 O. s. p. v spojení s § 213 ods. 2 O. s. p. a účastníkov na oboch procesných stranách oboznámil s možnosťou, že vec môže byť v dovolacom konaní posudzovaná podľa zákona č. 58/1969 Zb.; zároveň žalobcu a žalovanú vyzval, aby sa k možnému použitiu tohto zákona vyjadrili v lehote 10 dní. Predmetná výzva bola obom účastníkom dovolacieho konania doručená 10. marca 2016.»

Po doručení vyjadrení oboch účastníkov konania najvyšší súd k otázke nesplnenia poučovacej povinnosti súdmi nižšieho stupňa konštatoval:

«Dôvodom pre procesný postup súdu podľa § 43 ods. 1 O. s. p. v prípade žaloby je záver (zistenie) súdu, že žaloba je neúplná, nepresná, neurčitá, nezrozumiteľná alebo vnútorne rozporná. Pokiaľ súd k tomuto záveru (zisteniu) nedospeje, nemá dôvod postupovať podľa uvedeného ustanovenia.

V preskúmvanej veci žalobca v žalobe, ktorou začalo konanie o náhradu jeho škody, celkom zreteľne, určito a zrozumiteľne označil za žalovanú Radu. Vnútorne nerozporne tiež opísal relevantný skutkový dej, z ktorého vyvodzuje svoj nárok na náhradu škody. Jasne vysvetlil svoj názor, prečo práve Rada zodpovedá za jeho Škodu v zmysle všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody. Medzi tým, ako skutkovo vysvetlil svoj nárok na náhradu škody, a petitom jeho žaloby nie je žiadny vnútorný rozpor. Žaloba nie je rozporná, nekonzistentná, nezrozumiteľná, ani vnútorne protirečivá. Nebol preto žiadny dôvod, aby súd poučoval žalobcu o (neexistujúcich) vadách žaloby a vyzýval ho na opravu alebo doplnenie žaloby (§ 43 ods. 1 O. s. p.). Dovolací súd pripomína aj to, že § 5 ods. 1 O. s. p. ukladá súdu povinnosť poskytnúť účastníkovi konania poučenie (len) o jeho procesných právach a povinnostiach. Podľa tohto ustanovenia súd nie je povinný (ale ani oprávnený) poskytnúť účastníkovi poučenie podľa hmotného práva. Neprípustným poučením by preto bolo, keby súd niektorému žalobcovi poskytol poučenie o tom, proti komu by sa podľa hmotného práva mal domáhať svojho práva. Povinnosť poučenia s takýmto obsahom nemá súd dokonca ani voči účastníkovi, ktorý nie je zastúpený advokátom.

Z doterajších žalobcových procesných úkonov nevyplýva, že by svoju žalobu považoval za procesný úkon, ktorý by mal nejaké procesné nedostatky. Naopak, v konaní pred prvostupňovým a odvolacím súdom ju považoval nielen za procesné bezchybnú, plne skutkovo podloženú, z vecného (právneho) hľadiska náležite odôvodnenú, ale tiež za procesný nástroj vhodne zvolený (a nasmerovaný) presne na to, aby dosiahol ním požadovaný výsledok konania: náhradu škody. Za procesné bezchybnú považovali žalobu aj prvostupňový a odvolací súd; za takú ju považuje aj dovolací súd, ktorý vzhľadom na argumentáciu žalobcu v jeho vyjadrení (4.1.) poznamenáva, že ak v niektorom prípade žalujúca strana označí v žalobe za žalovaného taký subjekt, ktorý nie je pasívne

legitimovaný (lebo nie je účastníkom relevantného hmotnoprávneho vzťahu), nejde o procesný nedostatok žaloby. Skutočnosť, že žaloba smeruje proti tomu, kto nie je pasívne legitimovaný, nebráni súdu rozhodnúť o žalobe.

Spor trval v danej veci vyše pätnásť rokov. Pri podaní žaloby (5. marca 1997) nebol žalobca zastúpený advokátom, už od 1. mája 1997 (vid' č. l. 14 spisu) ho ale zastupovala advokátka, ktorá počas konania zastávala názor, že na vec sa vzťahujú všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka o náhrade škody. Keď Rada vo vyjadrení z 11. januára 2000 (č. l. 99 spisu) namietla, že z hľadiska hmotnoprávneho nie je v danom prípade pasívne legitimovaná, advokátka žalobcu nástojila na tom, že za žalobcom tvrdenú škodu zodpovedá Rada (vid' č. l. 156 spisu). Na tom, že Rada bola jediným subjektom oprávneným rozhodovať o licenciách, a preto je pasívne legitimovaná, zotrvala táto právna zástupkyňa žalobcu aj na pojednávaní pred súdom prvého stupňa 10. januára 2003 (č. l. 260 spisu) bezprostredne po prednese zástupcu žalovanej, ktorý zopakoval námietku, že Rada podľa hmotného práva nezodpovedá za žalobcom tvrdenú škodu.

Od 18. marca 2003 zastupoval žalobcu iný advokát (vid' č. l. 212 spisu), ktorý v „Záverečnom zhrnutí doterajšieho dokazovania“ z 8. decembra 2003 (č. l. 440 spisu) uviedol, že „... žalobca má za preukázané, že škoda mu... bola spôsobená žalovanou v zmysle ustanovenia § 27 zákona č. 58/1969 Zb.“ Ten istý advokát žalobcu na pojednávaní pred prvostupňovým súdom, ktoré sa uskutočnilo 15. júna 2004 (č. l. 518 spisu), sa pridržiaval toho, že vec treba posudzovať podľa § 420 Občianskeho zákonníka a dodal, že zákon č. 58/1969 Zb. Je v dnešnej dobe... ťažko aplikovateľný, a to s poukazom na dobu, kedy bol prijímaný“. Vysvetlil, že na tento zákon sa žalobca odvolal „len z dôvodu, aby uviedol postup, aký na strane žalovanej bol“. Výslovne ale konštatoval, že náhradu škody aj naďalej uplatňuje podľa § 420 Občianskeho zákonníka. Podanie žalobcu z 10. septembra 2004 (č. l. 533 spisu) podpísané jeho konateľom obsahuje text: „Už od začatia súdneho konania bola žaloba na náhradu škody a ušlého zisku podaná podľa § 420 Obč. zák.“. Aj odvolanie žalobcu (č. l. 551 spisu) proti rozsudku Okresného súdu Bratislava [z 21. septembra 2004 č. k. 8 C 60/1997-546 zotrváva na názore o opodstatnenosti aplikácie všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody.

V spise sú založené aj iné plnomocenstvá udelené ďalším zástupcom žalobcu. Ani pri zastupovaní žalobcu týmito zástupcami sa nič nezmenilo na podstate tej časti žalobcovej

argumentácie, podľa ktorej žalobou uplatnený nárok vyvodzuje z právneho vzťahu, na ktorý dopadá § 420 Občianskeho zákonníka. Žalobca v konaní opakovane menil finančné vyjadrenie žalobou uplatneného nároku, žalobu však nemenil v tom zmysle, že by za žalovaný subjekt označil štát.

Skutočnosť, že žalobca s istým odstupom času od podania žaloby, po zmene svojho právneho zástupcu zvolil v jednotlivom prípade formuláciu, ktorá len zdanlivo pripúšťala možnosť, že aj z jeho pohľadu do úvahy prichádza tiež aplikácia zákona č. 58/1969 Zb., nemôže byť dodatočne v dovolacom konaní vykladaná tak, že v dôsledku ojedinelej argumentačnej nejednoznačnosti žalobcu sa jeho žaloba spätne stala procesne vadným úkonom, ktorý opodstatňoval postup súdu podľa § 43 ods. 1 veta prvá O. s. p.

Ak by žalobcovmu pohľadu na procesné náležitosti žaloby (4.1.) mal byť priznaný ním požadovaný význam, mal by každý žalobca v ktorejkoľvek inej veci vždy možnosť kedykoľvek po podaní žaloby sa vyjadriť argumentačne nejasno a potom (keď sa mu to hodí) hocikedy túto okolnosť využiť, ťažiť z nej, svoju žalobu spätne označiť za procesne vadnú a na tom základe zvrátiť rozhodnutie súdu vydané v jeho neprospech. Stým rozhodne nemožno súhlasiť.

Argumentáciu žalobcu obsiahnutú v jeho vyjadrení (vid' 4.1.) vyhodnotil dovolací súd ako vyslovene účelovú a nepodloženú obsahom spisu. Žaloba podaná v tejto veci nie je procesne vadná a žalobca ju dosiaľ nikdy nepovažoval za rozpornú, nekonzistentnú alebo vnútorne rozpornú. Ani z jeho dovolania nevyplýva, že by ju považoval za procesne chybnú. Napokon, v samotnom vyjadrení (4.1.) považuje svoju žalobu za procesne vadnú len podmienene – pre ten prípad, že dovolací súd bude vychádzať z názoru, že vec mala byť súdmi posudzovaná nie podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody, ale podľa zákona č. 58/1969 Zb.

Pre účely vysvetlenia úvah dovolacieho súdu, ktorými sa zaoberal pri posudzovaní vyjadrení žalobcu (4.1.) a žalovanej (4.2.) najvyšší súd už len dodáva, že žalovaný subjekt, ktorý v občianskom súdnom konaní pôvodne argumentoval tým, že nie je pasívne legitimovaný (a takým aj v skutočnosti nebol), sa upustením od tejto argumentácie nestáva pasívne legitimovaným.»

K nedostatku pasívnej legitimácie najvyšší súd vo svojom rozhodnutí uviedol:

„5.1. Podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu platí zásada, že za škodu zodpovedá ten, kto ju spôsobil, pričom v prípade škody spôsobenej právnickou osobou ide o činnosť tých fyzických osôb, ktoré právnická osoba na túto činnosť použila (viď § 420 Občianskeho zákonníka). Z tejto zásady existujú viaceré výnimky. Vo sfére pôsobnosti samotného Občianskeho zákonníka ide napríklad o škodu spôsobenú osobami, ktoré nemôžu posúdiť následky svojho konania (viď § 422 Občianskeho zákonníka), prípadne o škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (viď § 427 Občianskeho zákonníka).

Aj zákon č. 58/1969 Zb. predstavuje výnimku z inak všeobecnej platnej zásady, podľa ktorej subjekt práva zodpovedá za škodu, ktorú sám spôsobil. Tento zákon v § 1 ods. 1 zakotvuje, že za škodu spôsobenú niektorým štátnym orgánom nezodpovedá sám štátny orgán, ale štát. Pritom štátny orgán a štát sú odlišnými subjektmi práva, teda odlišnými právnickými osobami. Znamená to, že bez ohľadu na skutočnosť, ktorý štátny orgán škodu spôsobil, zodpovedným (vecne pasívne legitimovaným) je štát.

5.2. V zmysle všeobecnej zásady o vzťahu osobitného a všeobecného zákona (*lex specialis derogat generali*) platí, že nároky upravené (osobitným) zákonom č. 58/1969 Zb. nemožno posudzovať podľa (všeobecného) zákona, v danom prípade podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka.

Ak osobitný zákon stanoví určité podmienky pre uplatnenie nároku, nie je možné ten istý nárok uplatňovať podľa iného predpisu, hoci by tento predpis stanovil niektoré podmienky odlišne. Hľadať riešenie vo všeobecnom právnom predpise možno iba vtedy, ak chýba špeciálna úprava v zákone osobitnom. Takáto špeciálna právna úprava v danom prípade nechýbala.

Pri právnom posudzovaní v žalobe opísaného skutkového deja treba mať na zreteli, že Rada konala ako štátny orgán disponujúci s mocenskými prostriedkami vytvárajúcimi podmienky pre plnenie jej úloh na úseku štátnej správy v oblasti vysielania. Za súčasť realizácie úloh Rady na úseku, ktorý bol právnym poriadkom Slovenskej republiky zverený do jej pôsobnosti bolo potrebné považovať aj tie jej úkony týkajúce sa regulácie rozhlasového a televízneho vysielania, ktoré vo vzťahu k držiteľovi licencie, prípadne aj k tretím osobám vykonávala po rozhodnutí udeľujúcim licenciu. Bezpochyby o také úkony Rady išlo aj vtedy, keď nositeľa licencie upozornila (či už tak konala v súlade alebo

v rozpore so zákonom) na podstatnú okolnosť významnú pre možnosť vysielat' na základe licencie, ale tiež vtedy, keď Rada informovala tretie osoby o otázkach významných z hľadiska možnosti nositeľa licencie dosiahnuť cieľ sledovaný udelením licencie.

Úradným postupom Rady bol nielen jej postup chápaný v úzkom rámci administratívneho konania, ale tiež jej postup nadväzujúci na vydanie administratívneho rozhodnutia (o udelení licencie), ktorý sa týka praktickej realizácie vydaného rozhodnutia a tiež všetkých úloh Rady vyplývajúcich z jej postavenia ako správneho orgánu, ktorý vykonáva štátnu reguláciu v oblasti rozhlasového a televízneho vysielania.

5.3. Otázku, kto je v tom-ktorom prípade aktívne a pasívne vecne legitimovaný, musí súd v konaní o náhradu škody riešiť vždy medzi prvými. Pokiaľ súd nemá vyriešenú otázku, kto podľa zákona zodpovedá za (údajnú) škodu žalobcu spôsobenú ním tvrdým skutkovým dejom, nie je (ešte) opodstatnené riešenie otázky neoprávnenosti konania bezprostredného škodcu, ním spôsobenej škody (a jej výšky), ani príčinnej súvislosti medzi konaním (údajného) bezprostredného škodcu a žalobcom tvrdenu škodou.

Je totiž logické, že spornosť v týchto otázkach, môže byť v konaní o náhradu škody riešená len medzi subjektmi, ktorých sa táto spornosť týka - medzi poškodeným a tým, kto za jeho (údajnú) škodu zodpovedá. Z tohto hľadiska je preto predpokladom úspešného uplatnenia práva na náhradu škody nielen zistenie, že žalobca je subjektom, ktorému bola spôsobená škoda, ale rovnako zistenie, že ten, koho žalobca považuje za subjekt zodpovedajúci za jemu vzniknutú škodu, skutočne za ňu podľa zákona zodpovedá. Obe zisťovania sú súčasťou skúmania, kto je v konaní vecne legitimovaný.

Vecnou legitimáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva, v rámci ktorého je jeden z účastníkov nositeľom oprávnenia (je aktívne legitimovaný) a druhý účastník je nositeľom právnej povinnosti je pasívne legitimovaný). Nedostatok vecnej legitimácie (aktívnej alebo pasívnej) vedie vždy k zamietnutiu žaloby meritórnym rozhodnutím.

Z dôvodov uvedených v bodoch 5.1. a 5.2. dospel najvyšší súd k záveru, že ak Rada spôsobila žalobcovi (ním tvrdenu) škodu, za jej konanie ako orgánu, ktorý vykonáva na úseku licencií štátnu správu, zodpovedá podľa hmotného práva od Rady odlišný subjekt – štát podľa zákona č. 58/1969 Zb.

Žalobca teda v danom prípade podal žalobu proti tomu, kto v právnom vzťahu, z ktorého vyvodzoval opodstatnenosť svojho nároku na náhradu škody, nie je pasívne vecne legitimovaný.“

Podľa názoru ústavného súdu argumentácia najvyššieho súdu uvedená v odôvodnení napadnutého rozsudku citovaná v prvej časti tohto rozhodnutia je dostatočná. V žiadnom prípade argumentáciu nemožno považovať za arbitrárnu či zjavne neodôvodnenú. Niet teda ani dôvodu na to, aby ústavný súd do veci zasiahol. Na tomto závere nemôže nič zmeniť okolnosť, že sťažovateľka má na celú vec odlišný názor a s napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu nesúhlasí. Táto okolnosť totiž sama osebe nemôže spôsobiť porušenie označených práv sťažovateľky.

Ústavný súd ďalej poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu dospel k záveru, že rozhodnutie je dostatočným spôsobom odôvodnené, najvyšší súd zrozumiteľne odôvodnil úvahy, ktoré zvolil pri rozhodovaní o nároku sťažovateľky, a právne závery, na ktorých je rozhodnutie založené, nemožno hodnotiť ako arbitrárne. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, prečo dovolanie sťažovateľky zamietol, čím vlastne došlo k potvrdeniu rozsudku krajského súdu, ktorým krajský súd žalobu sťažovateľky zamietol. Tým základným a nosným dôvodom zamietnutia žaloby krajským súdom bola skutočnosť, že sťažovateľka žalobou žiadala, aby jej odporca zaplatil náhradu škody vo forme ušlého zisku, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti, keď ako príslušný štátny orgán oznámil sťažovateľke zánik licencie na prevádzkovanie rozhlasového vysielania a súčasne s týmto nepravdivým tvrdením oboznamoval tretie osoby s tým, aby tieto nerobili úkony, ktoré by sťažovateľke umožnili začať vysielanie. Krajský súd žalobu zamietol z dôvodu neexistencie príčinnej súvislosti medzi konaním odporcu a vznikom škody. Vzhľadom na to, že okresný súd

žalobe sťažovateľky vyhovel a krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu zamietol, bolo dovolanie ex lege podľa § 238 ods. 1 OSP prípustné v celom rozsahu, t. j. čo sa týka aj právneho posúdenia veci. Sťažovateľka v rámci svojho dovolania predostrela svoje argumenty založené na tvrdení, že krajský súd pri hodnotení dôkazov nepostupoval v súlade s § 132 OSP. Súčasne namietala, že krajský súd nesprávne právne posúdil vec, pokiaľ ide o nedostatok príčinnej súvislosti medzi konaním odporcu a vznikom škody; tiež uviedla, že skutkové zistenia odvolacieho súdu nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, ktoré preskúmal v rámci dovolacieho konania najvyšší súd meritórne, pričom sa nestotožnil s právnym posúdením veci tak, ako to vyjadril krajský súd svojím rozsudkom. Najvyšší súd dospel k záveru o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie odporcu, ktorý ako orgán vykonávajúci štátnu správu na úseku licencií podľa ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) nezodpovedá za sťažovateľkou uplatnenú škodu, teda nie je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, o ktorú v danom konaní ide. Najvyšší súd k uvedenému odlišnému právnemu posúdeniu veci dospel potom, ako vyzval oboch účastníkov konania, aby sa v súlade s § 213 ods. 2 OSP vyjadrili k možnosti, že vec bude v dovolacom konaní posudzovaná podľa zákona č. 58/1969 Zb. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka mala možnosť v rámci dovolacieho konania predstrieť svoje argumenty proti tzv. prekvapivému právnemu posúdeniu veci dovolacím súdom a dovolací súd sa tým musel zaoberať a meritórne jej námietky preskúmať. Vychádzajúc z uvedeného sťažovateľke nebola upretá možnosť brániť sa v konaní pred súdom proti prekvapivému právnemu posúdeniu veci najvyšším súdom. Zohľadňujúc svoje právne závery najvyšší súd dovolanie sťažovateľky zamietol, pretože rozsudok krajského súdu považoval vo výroku za vecne správny.

Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Každý má právo, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy.

Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná, platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že v danej veci bolo aj podľa jeho názoru rozhodujúce určenie právneho predpisu, ktorým sa má zodpovednostný vzťah medzi sťažovateľkou a odporcom riadiť a v zmysle ktorého je potrebné posudzovať aj vecnú legitimitáciu účastníkov konania, ktorej nedostatok na strane odporcu znamenal neúspech žalobcu (sťažovateľky) v konaní.

Vo vzťahu k námietke sťažovateľky o nesplnení poučovacej povinnosti všeobecnými súdmi ústavný súd dodáva, že obsahom poučenia je poučenie o procesných právach a procesných povinnostiach, ktorých realizácia má zásadný význam pre zabezpečenie základného práva na súdnu ochranu garantovaného v ústave, ako aj v dohovore. O právach a povinnostiach, ktoré vyplývajú z hmotného práva a ktoré určujú vecnú legitimitáciu účastníka, súd nepoučuje. Opačný postup súdu by podľa názoru ústavného súdu znamenal neprípustnú aktivitu všeobecného súdu, ktorá by mala za následok porušenie princípu rovnosti účastníkov v konaní. V okolnostiach danej veci ústavný súd dodáva, že sťažovateľkou označený žalovaný bol označený riadne a bez pochybností, žaloba nesmerovala proti štátu, a preto nebolo možné dospieť k právnemu záveru o tom, že medzi skutkovým a právnym odôvodnením návrhu a označením žalovaného je logický rozpor, ktorý by mal za následok neurčitosť tohto návrhu a vyvolal by potrebu splnenia poučovacej povinnosti súdom.

O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Takéto pochybenie v ústavnoprávnom zmysle však ústavný súd v napadnutom rozsudku najvyššieho súdu nezistil. Nesúhlas sťažovateľky s obsahom napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené a s poukazom na to, že obsahom označeného základného práva nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02, resp. I. ÚS 3/97), sťažnosť sťažovateľky, ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru samotným napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu z 31. marca 2016, považujúc ho za arbitrárne, odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľky nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2016